

OSIGURAVAJUĆA DRUŠTVA

PROČITAJTE,
SAZNAJTE
I NAUČITE
KAKO DA
ZAŠTITITE
SVOJA PRAVA

KOJA SU PRAVA GRAĐANA NA ZAŠTITU PODATAKA O LIČNOSTI?

Izdavač

Komitet pravnika za ljudska prava – YUCOM
Kneza Miloša 4, 11103 Beograd
www.yucom.org.rs

Za izdavača

Katarina Golubović

Autor:

Komitet pravnika za ljudska prava – YUCOM

Dizajn

Ivana Zoranović

Štampa

Dosije studio, Beograd

Tiraž

1.000

ISBN 978-86-83209-55-2

CIP – Каталогизacija u publikaciji
Народна библиотека Србије, Београд

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO, SRBIJA
OPEN SOCIETY FOUNDATION, SERBIA

Buklet „Koja su prava građana na zaštitu podataka o ličnosti?“ je nastao u okviru projekta „Obrana prava na pristup informacijama u Srbiji“ koji realizuje Komitet pravnika za ljudska prava – YUCOM uz podršku Fondacije za otvoreno društvo, Srbija. Stavovi izneti u ovoj publikaciji ne odražavaju nužno stavove Fondacije za otvoreno društvo u Srbiji.

Šta za mene znači obavezno zdravstveno osiguranje?

- **Obaveznim zdravstvenim osiguranjem** Vam se kao osiguraniku **obezbeđuje pravo na zdravstvenu zaštitu i pravo na novčane naknade:**
 - za slučaj bolesti i povrede van rada, kao i
 - za slučaj profesionalne bolesti i povrede na radu.

Gde mogu da obezbedim obavezno zdravstveno osiguranje?

- **Republički fond za zdravstveno osiguranje (RFZO) preko matičnih filijala** obezbeđuje i sprovodi obavezno zdravstveno osiguranje.

Šta je to dobrovoljno zdravstveno osiguranje?

- Dobrovoljno zdravstveno osiguranje je osiguranje koje pokriva **Vaše troškove za lekove i medicinska sredstava, odnosno pružanje zdravstvenih usluga** koje po sadržaju, obimu i standardu **nisu pokrivene obaveznim zdravstvenim osiguranjem, kao i ugovorene novčane naknade.**

Gde mogu da obezbedim dobrovoljno zdravstveno osiguranje?

- Poslove dobrovoljnog osiguranja obavljaju društva za osiguranje i reosiguranja (osiguravajuća društva) i RFZO.

Da li dobrovoljno mogu još nešto da osiguram?

- Naravno. Ukoliko želite, kod **osiguravajućih društava možete da osigurate Vašu imovinu** (npr. osiguranje motornih vozila, osiguranje robe u prevozu, osiguranje nepokretne imovine od požara ili krađe).

Kakva je veza između osiguranja mog zdravlja ili imovine sa mojim pravom na zaštitu (tajnost) podataka o ličnosti?

- Oni su u bliskoj vezi. Da bi se obezbedilo i sprovodilo obavezno zdravstveno osiguranje, RFZO je ovlašćen da uspostavi i vodi matičnu evidenciju o osiguranim licima pri matičnim filijalama. Takođe, osiguravajuća društva uspostavljaju i vode odgovarajuće registre podataka o osiguranicima i korisnicima osiguranja u kojima svakodnevno obrađuju, pretražuju, razvrstavaju, prenose, čuvaju, koriste i dostavljaju Vaše lične podatke koji su neophodni za zaključenje ugovora, likvidaciju šteta i isplatu ugovorenih iznosa.

Šta je to podatak o ličnosti?

- **Podatak o ličnosti** je svaki podatak o Vama, bez obzira na oblik i način nastanka, na osnovu koga je jasno i vidljivo o kome se radi ili po čijem osnovu može da se zaključi ili prepozna da je reč o Vama. **Podatak o ličnosti** je podatak o Vašem **imenu, adresi gde živite ili radite, jedinstvenom matičnom broju (JMBG),** nekom Vašem **fizičkom obeležju, kulturnom**

ekonomskom ili društvenom statusu i prilika-
ma, kao i podatak o Vama na osnovu koga Vas
identifikuju ili mogu da Vas **identifikuju na
elektronskim društvenim mrežama.**

Koje podatke sadrži matična evidencija obaveznog zdravstvenog osiguranja?

- **Matičnu evidenciju** čine podaci o **Vama kao osiguraniku, članovima Vaše porodice i pravima iz zdravstvenog osiguranja koja ste koristili (o zdravstvenim uslugama koje su Vam pružene, Vašim dijagnozama, povredama, medicinsko-tehničkim pomagalima, lekovima izdatim na recept, pravimaa koja ste ostvarili po osnovu profesionalne bolesti i dr.). Podaci o zdravstvenom stanju i ljudskim supstancama (npr. krv, sperma i sl.), iz obaveznog zdravstvenog osiguranja, predstavljaju naročito osetljive podatke o ličnosti.**

Kako RFZO dolazi do tih podataka?

- Podaci o Vama se u matičnu evidenciju unose, na osnovu zakona, **preuzimanjem podataka iz službenih evidencija drugih nadležnih organa i organizacija.**

Da li RFZO proverava podatke?

- S obzirom da je **matična filijala dužna da proveri tačnost podataka** koji se unose u matičnu evidenciju, ona je i **ovlašćena da zahteva dokaze i vrši uvid u dokumentaciju koja sadrži te podatke.**

Gde se još čuvaju moji podaci iz obaveznog zdravstvenog osiguranja?

- Osim u matičnoj evidenciji, Vaši podaci se nalaze i **na kartici zdravstvenog osiguranja (zdravstvena kartica)** koju Vam izdaje RFZO radi dokazivanja svojstva **osiguranog lica i ostvarivanja Vaših prava.** Ona sadrži **vidljive podatke (Vaše lično ime, datum rođenja, lični broj osiguranja, broj zdravstvene kartice i serijski broj čipa) i podatke** koji se nalaze u **kontaktном mikrokontroloru (čipu).**

Šta sadrži čip?

- Čip sadrži **Vaše lično ime, adresu, jedinstveni matični broj (JMBG), datum rođenja, osnov osiguranja, podatke o obvezniku plaćanja doprinosa, lične podatke o članovima Vaše porodice i dr.** Da bi se podaci o ličnosti uneli u čip, Vi, kao osiguranik treba prethodno da date **svoju saglasnost.**

Kako mogu da se saglasim sa tim?

- Pre davanja saglasnosti u obavezi su da Vas informišu o tome **ko će rukovati Vašim podacima, svrsi prikupljanja i obrade podataka, načinu korišćenja podataka i pravu na opoziv pristanka.** Takođe, **pristanak** morate da date **dobrovoljno (bez prisile, nagovaranja, uslovljavanja, požurivanja) i nedvosmisleno.**

Kako da budem siguran da je sa pristankom sve u redu?

- **Pristanak mora da se čuva i da bude sastavni deo medicinske dokumentacije** kako bi rukovalac podataka moga da ga predoči u slučaju potrebe.

Šta ako se kasnije predomislim?

- Pristanak može da se **opozove u svakom trenutku**.

Šta ako to urade bez moje saglasnosti?

- **Obrada** naročito osetljivih podataka o ličnosti **bez slobodno datog pristanka ili zakonom propisanog osnova** predstavlja **prekršaj koji se kažnjava**.

Kakva je situacija sa osiguravajućim društvima?

- Osiguravajuća društva **moгу da prikupljaju i obrađuju** samo one Vaše podatke o ličnosti za koje ste **dali pismeni pristanak** u kome ste **tačno i nedvosmisleno naveli koji podaci mogu da se obrađuju, objavljuju ili dostavljaju, kome i za koje potrebe**. Na primer, ponuda za zaključenje ugovora o dobrovoljnom zdravstvenom osiguranju zahteva da, kao bitan podatak o ugovornim stranama, date i podatak o Vašem prethodnom zdravstvenom stanju, radi procene rizika osiguranja. Popunjavanjem te rubrike osiguravajućem društvu dajete pismenu saglasnost za obradu vaših naročito osetljivih podataka o ličnosti.

Šta ako to urade bez mog pristanka?

- **Obrada** naročito osetljivih podataka o ličnosti bez **slobodno datog pristanka ili zakonom propisanog osnova predstavlja prekršaj koji se kažnjava**.

Da li moram da im dam baš sve podatke?

- Ne. **Osiguravajućim društvima je zabranjeno** da, radi zaključenja ugovora o dobrovoljnom zdravstvenom stanju, **traže Vaše genetske podatke ili rezultate Vaših genetskih testova za nasledne bolesti** ukoliko ste jasno iskazali nameru da sa njima zaključite ugovor.

Šta se dešava sa mojim podacima koji se obrađuju?

- Oni moraju da se koriste samo u svrhu za koju su namenjeni i pribavljeni – za ostvarivanje Vaših prava iz obaveznog ili dobrovoljnog osiguranja. **Zaposlenima u RFZO, kao i zaposlenima u osiguravajućim društvima zabranjeno je da saopšte drugom licu (oni to ne smeju da rade!) lične podatke o Vama jer imate pravo na poverljivost svojih ličnih podataka** koje ste im saopštili.

Da li ta zabrana važi samo za njih?

- Ne. Kada je reč o **obaveznom zdravstvenom osiguranju**, s obzirom da je kao organ nadležan za kontrolu ostvarivanja prava iz obaveznog zdravstvenog osiguranja, **ovlašćen da obrađuje Vaše podatke** o ličnosti na taj način što je **ovlašćen da ih pribavi i ostvari neposredan uvid u**

medicinsku dokumentaciju i nadzornik osiguranja je dužan da Vaše podatke čuva kao tajnu. Kada je reč o **dobrovoljnom osiguranju, obaveza čuvanja Vaših podataka o ličnosti** postoji za članove upravnog i nadzornog odbora osiguravajućeg društva, kao i njegove akcionare. Zbog toga sva ova lica **ne smeju ni na koji način da saopšte, dostavljaju trećim licima, koriste ili omogućće trećim licima da koriste Vaše podatke o ličnosti**. Štaviše, sva navedena lica **dužna su da kao poverljive čuvaju Vaše podatke o ličnosti i nakon prestanka svojstva ili statusa na osnovu koga su ostvarili pristup** tim podacima.

A ako ipak to urade i saopšte drugom moje podatke?

- Ukoliko rukovalac podataka u matičnoj filijali, zaposleni u RFZO ili nadzornik osiguranja bez Vašeg pristanka raspolažu podacima o Vašem zdravstvenom stanju i neovlašćeno ih iznose u javnost ili ih čine dostupnim na drugi način drugim licima **odgovorni su za odavanje naročito osetljivih podataka što je kažnjivo kao prekršaj**. S druge strane, **podaci iz dobrovoljnog osiguranja imovine predstavljaju poslovnu tajnu čije odavanje predstavlja krivično delo**. Obaveza čuvanja poslovne tajne postoji za zaposlene u Narodnoj banci Srbije koji obavljaju nadzor finansijskog stanja i zakonitosti poslovanja osiguravajućeg društva ukoliko na bilo koji način saznaju podatke ili ostvare uvid u dokumente koje nose oznaku tajnosti.

Da li postoje izuzeci od tog pravila?

- Naravno! Sva navedena lica iz obaveznog zdravstvenog osiguranja mogu da budu **oslobođena dužnosti čuvanja tajne** o Vašim ličnim podacima ličnosti na osnovu **Vašeg pismenog pristanka, ovlašćenja overenim kod javnog beležnika i odlukom nadležnog suda**. Pismeni pristanak da se naročito osetljivi podaci mogu saopštiti trećim licima **mora da se čuva i da bude deo matične evidencije**.

Obaveza čuvanja Vaših podataka o ličnosti **ne postoji ni za navedena lica iz dobrovoljnog osiguranja**:

- **ukoliko im date Vašu pismenu saglasnost da se podaci mogu objaviti ili dati;**
- **ako su oni potrebni za vođenje sudskih postupaka (npr. krivičnih ili ostavinskih);**
- **ako su neophodni za sprečavanje pranja novca ili finansiranje terorizma;**
- **ako su neophodni za naplatu iz imovine osiguranika po izvršnom rešenju ili**
- **naplatu poreza iz imovine osiguranika u poreskom postupku i**
- **ako je razmena podataka između osiguravajućih društava neophodna zbog sumnje da postoji prevara u osiguranju i**
- **ako osiguravajuće društvo te podatke dostavlja na zahtev Narodne banke Srbije zbog njihovog značaja za vršenje njenog nadzora nad radom osiguravajućeg društva.**

Kako mogu da zaštitim svoja prava ukoliko smatram ili znam da su mi prekršena?

- Kada je reč o obaveznom zdravstvenom osiguranju, ukoliko smatrate ili znate da su podaci o Vama protivzakonito obrađivani ili je prekršena obaveza čuvanja tajne imate pravo na podnošenje pritužbe Povereniku za zaštitu podataka o ličnosti. Nezavisno od toga, ukoliko mislite ili znate da je Vaše pravo na tajnost podataka o ličnosti povređeno od strane obrađivača ili rukovaoca podataka, imate pravo i na sudsku zaštitu, podnošenjem tužbe nadležnom sudu. Ukoliko sud utvrdi da ste pretrpeli materijalnu ili nematerijalnu štetu zbog povrede tajnosti podataka o ličnosti imate dodatno pravo na naknadu štete od rukovaoca, odnosno obrađivača koji je štetu prouzrokovao, podnošenjem odgovarajuće tužbe nadležnom sudu.
- S druge strane, pravo na podnošenje pritužbe Povereniku za zaštitu podataka o ličnosti imate i ako smatrate ili znate da je neko iz osiguravajućeg društva protivzakonito obrađivao podatke o Vama. A ako smatrate da je neko od navedenih lica povredilo obavezu čuvanja poslovne tajne imate pravo da o tome obavestite policiju ili tužilaštvo jer odavanje poslovne tajne predstavlja krivično delo za koje je zaprećena kazna zatvora. Ukoliko nadležni sud utvrdi da postoji krivično delo odavanja poslovne tajne imate pravo

podnošenja tužbe za naknadu štete ako smatrate da ste zbog povrede tajnosti podataka o ličnosti pretrpeli materijalnu ili nematerijalnu štetu.

Primer 1: Polako se oporavljate nakon operacije. Intervencija je bila rutinska ali Vas je ipak na nekoliko dana prikovala za krevet. Sada Vam predstoji period rehabilitacije. Iako ste mislili da će biti teško i da se nećete snaći, čini se da ste pogrešili. Do nedavno niste ni slutili koliko je turizam, naročito medicinski, kod nas toliko razvijen. Poštansko sanduče Vam je zatrpano ponudama za boravak kako u domaćim tako i inostranim banjama. Telefon Vam je neprekidno zauzet, samo što završite razgovor sa prodavcima masažera i lampi za rehabilitaciju, sledeći poziv je anketa ili nagradna igra turističkih agencija za banjski oporavak. Sreća?! Ne, to je još jedno evidentno kršenje obaveze čuvanja tajne i povreda naročito osetljivih podataka o ličnosti.

Primer 2: Za razliku od većine ljudi koji godišnji odmor i letovanje dočekuju sa srećom, Vi ovo leto dočekujete zabrinuti. Prošle godine, 15 dana ste bili na moru u inostranstvu. Imajući u vidu da sve pažljivo planirate na put ste otišli tek što ste sebi i svojoj porodici uplatili zdravstveno osiguranje. To ste učinili u poslednji čas, u blizini Vašeg posla jer ste prethodno zaboravili da to učinite u turističkoj agenciji. Nakon povratka imali ste šta i da vidite. Vaš stan je obijen i iz njega su odnete sve vrednije stvari. Ubrzo nakon toga, počele su da Vam stižu na kućnu adresu i preko elektronske pošte ponude za nabavku sigurnosnih brava, kamera i usluge fizičko-tehničkog obezbeđenja. Stvari su se malo smirile kada ste odabrali jednu i kupili kamere. I naravno, osigurali svoj stan za slučaj provale! Slučajnost. Ne, to je jedno od mogućih slučajeva kršenja obaveze čuvanja poslovne tajne.

